

סיכום ימי רחבעם פרק י"ד, פסוקים כ"א-ל"א

רקע למורה:

פסוקים כ"א-ל"א בפרק י"ד, חוזרים לעסוק בנעשה בממלכת יהודה, ומתארים את ימי מלכות רחבעם ואת סופו. רחבעם בן שלמה התיר לעם לבנות במוות לעבודת ה', למרות האיסור בתורה לעבוד את ה' מחוץ לבית המקדש, ובנוסף הכתוב מציין שהעם עבד עבודה זרה.

נשים לב שבפסוק כ"ב הכתוב מעריך את המצב הרוחני בימי רחבעם במילים אלו: **וַיַּעַשׂ יְהוּדָה הָרַע בְּעֵינֵי ה'** (מלכים א' י"ד, כ"ב). בדרך כלל, ספר מלכים מתייחס במשפט מסכם זה רק למלך, ואילו בפסוק זה מודגש כי ההתנהלות הייתה של כל הממלכה, והעם היה שותף לה.

מיד אחרי תיאור מצבה הרוחני של ממלכת יהודה, מסופר על מסע שישק מלך מצרים. אותו מלך שירבעם בן נבט הסתתר אצלו בימי שלמה, עלה בימי רחבעם על ירושלים והצליח לפגוע במקדש. הוא לקח מאוצרות בית ה' ומאוצרות המלך, ובין היתר לקח את מגיני הזהב שעשה שלמה. במקום מגיני הזהב, רחבעם הכין מגיני נחושת פשוטים.

מסע שישק פגע בכבודו של בית המקדש, וכן במעמדה של ירושלים, שני סמלי ממלכת יהודה המובהקים ביותר. זו הפעם הראשונה שנפגע המקדש בידי ממלכות זרות. כפי שנראה בהמשך, ממלכות רבות ימשיכו לשדוד מאוצרות המקדש ובית המלך עד לחורבנם הסופי בידי הבבלים.

נראה כי בנוסף לרצונו של שישק להחליש את ממלכות יהודה וישראל ולשלול שלל, ניצבה מטרה חשובה אחרת בפניו במסעו זה: לבטל את השליטה של ישראל ויהודה על דרכי המסחר העיקריות בצפון (פניקיה) ובדרום (בעיקר באזור הנגב).

האם יש קשר בין מסע שישק ובין מצבו הרוחני של העם?

מסע שישק מופיע מיד לאחר תיאור המצב הרוחני הירוד בימי רחבעם. בכך יוצר הכתוב קשר ברור בין חטאי רחבעם לבין הפלישה של שישק מלך מצרים ומעביר מסר ברור - המצב הרוחני של המלך והעם משפיע ישירות על המצב המדיני והפוליטי. נציין כי ספר דברי הימים אומר דבר זה באופן מפורש **וַיְהִי בַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְמֶלֶךְ רַחְבֵּעַם עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם עַל יְרוּשָׁלַם כִּי מָעְלוּ בָהּ** (דברי הימים ב' י"ב, ב').

הצעה ללמידה:

נקרא את פסוקים כ"א-ל"א במליאה ונבקש מהתלמידים לסמן:

- פסוק/פסוקים המתארים את המצב הרוחני בממלכת יהודה בימי רחבעם.
 - פסוק/פסוקים המתייחסים ליחסי החוץ בימי מלכותו של רחבעם.
 - פסוק/פסוקים המתארים את יחסי הפנים בין שתי הממלכות - יהודה וישראל.
- הפסוקים מופיעים בדף העבודה המצורף.

שתי השאלות האחרונות בדף העבודה יכולות להיות בסיס לדיון באחד מנושאי הרוחב השזורים בספר מלכים - **הקשר בין המצב הרוחני למצב המדיני בממלכה:**

1. לפי התיאור בפרק י"ד, האם מוזכרת הסיבה לכך ששישק מלך מצרים עלה על ירושלים בימי רחבעם?
2. לפי התיאור בפרק י"ד, מה יכולה להיות הסיבה לכך ששישק מלך מצרים עלה על ירושלים בימי רחבעם?

בשיעור זה אפשר להתייחס לנושאי הרוחב:

מצב רוחני - מצב מדיני:

בשיעור זו קראנו על מסע שישק מלך מצרים, המתואר בפרק י"ד. מסע שישק הוא דוגמה למהלך פוליטי-אזורי. יחד עם זאת, מאחר שהכתוב מזכיר את המסע מיד לאחר תיאור חטאי רחבעם, מוצג המסע כעונש לרחבעם. בפסוקים בספר מלכים מתוארת רק הפגיעה באוצרות המקדש, בעוד שמספר דברי הימים, וכן מממצאים ארכאולוגיים נראה שמדובר בפגיעה רחבה יותר בממלכות יהודה וישראל. הפירוט על הפגיעה במקדש במיוחד, מעביר מסר ברור - המצב הרוחני של המלך והעם משפיע ישירות על המצב המדיני.

עם מסעו של שישק החלה להתגשם באופן חלקי אזהרת ה' לשלמה המלך, שנאמרה עם סיום בניית המקדש, וחיברה בין המצב הרוחני למצב המדיני:

"אם שוב תשובו אתם ובניכם מאחרי ולא תשמרו מצוותי חקתי אשר נתתי לפניכם והלכתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחוויתם להם: והקרתי את ישראל מעל פני האדמה אשר נתתי להם ואת הבית אשר הקדשתי לשמי אשלח מעל פני והיה ישראל למשל ולשנינה בכל העמים" (מלכים א' ט', ו'-ז').